

TIDSSKRIFTET ANTROPOLOGI nr. 29, 1994

Dette nummer er udgivet med støtte fra Statens Humanistiske Forskningsråd

Gæsteredaktion: Hanne Jessen Busch (ansv.)
Helle Johannessen
Steffen Jöhncke
Nina Johnsen
Kennet Pedersen
Helle Samuelsen
Jens Seeberg
Vibeke Steffen

Anmelder-
redaktion: Aage Jørgensen

Udgiver: Foreningen Stofskifte
Frederiksholms Kanal 4
1220 København K

Bestilling,
abonnement
og redaktionel
henvendelse: Tidsskriftet Antropologi
Frederiksholms Kanal 4
1220 København K
Tlf. +45 35 32 34 72
Fax +45 35 32 34 65
Giro 8 39 38 42

Sats & layout: Bernadette Hammann
Tryk: AKA-Print ApS

Omslag: Michael Kvium
„Titelløst billede 1990“, olie på lærred, 140x190 cm
Reproduktion venligst udlånt af Horsens Kunstmuseum
Layout: Bernadette Hammann

ISSN 0906-3021 (Tidsskriftet) Antropologi
ISBN 87-88825-34-5

Copyright: Foreningen Stofskifte og forfatterne

Mangfoldiggørelse af indholdet af dette tidsskrift eller dele heraf er i henhold til gældende dansk lov om ophavsret ikke tilladt uden forudgående aftale med redaktionen og den enkelte forfatter. Dette forbud omfatter enhver form for mangfoldiggørelse, det være sig ved trykning, duplikering, fotokopiering, båndindspilning eller andet. Ved mangfoldiggørelse af artikler efter aftale afregnes pr. side med tidsskriftets redaktion. Undtaget fra dette forbud er alene korte citater til brug i anmeldelser eller i videnskabelig sammenhæng. Redaktionen deler ikke nødvendigvis de synspunkter, som fremføres i de publicerede artikler og anmeldelser.

Tidsskriftet Antropologi indekseres i *International Current Awareness Service, International Bibliography of the Social Sciences og Anthropological Literature.*

Menneskekroppen er vores fælles gods, resultatet af en biologisk evolution. Samtidig anser vi det menneskelige legeme for at være locus for det helt unikke ved hvert enkelt menneske: personen. Alligevel har kroppen i lange perioder levet en tilbagetrukket tilværelse i samfundsvidenskaberne. I den rationelle tænkning spillede kroppen tilsyneladende ingen rolle for fornuftens ræsonnementer: bevidstheden ansås for abstrakt og transcendent – ikke bundet til kropslig erfaring. Men i en tid, hvor der ikke blot sås tvivl om den rationelle tæknings gyldighed men også grundlæggende begreber som kultur og samfund, har mange vendt sig mod samfundets mindste fællesnævner: menneskekroppen. Således også antropologer. Kroppen er vort mest nærliggende billede til en begrebsliggørelse af omgivelserne: samfundslegemet. Der findes ikke nogen naturlig måde at anskue det menneskelige legeme på, som ikke samtidig indebærer en kulturel dimension. Derfor er kroppen interessant for antropologien generelt og den medicinske antropologi i særdeleshed.

Den oprindelige antropologiske interesse for menneskekroppen rettede sig mod opmålingen og systematiseringen af kroppenes fysiske forskelle, artens og racernes udvikling og fremtræden. Dette nummer af Tidsskriftet Antropologi lægger ud med en videreudvikling af denne vinkel repræsenteret i Benedicte Bojls artikel om rekonstruktion af tabte identiteter. Her bliver det klart, at selv tilsyneladende nøgterne naturvidenskabelige metoder og konklusioner må tage højde for kulturelle forhold. Denne pointe udbygges og belyses fra forskellige vinkler i alle de følgende artikler, som repræsenterer væsentlige interessefelter inden for medicinsk antropologi. Groft sagt falder artiklerne i tre grupper:

For det første forholdet mellem *diskurs* og *praksis* i såvel lægevidenskab som antropologi. Ronald Frankenberg modstiller lægevidenskab og antropologi som discipliner og søger at identificere grundlaget for den samtidige tiltrækning og frastødning, der findes imellem de to fag. Et bidrag til denne diskussion kan også findes i de to „positioner“ sidst i tidsskriftet. I Jens Seebergs artikel belyses lægers og patienters samtale om og respektive forståelse af kliniske målinger af immunforsvaret. Gennem den teoretiske analyse viser sig såre praktiske implikationer for kommunikationen og tilrettelæggelsen af det kliniske arbejde. Susan Whyte diskuterer i sin artikel om skiftende historiske fortolkninger af legemsfejl selve diskursanalysens fortrin og mangler og efterlyser blandt andet inddragelsen af det enkelte menneskes levede erfaringer. Sektionen afrundes af Espen Braathens artikel om brug af humor som et middel til strukturering og kontrol i en norsk psykiatrisk institution. Fælles for disse artikler er deres fokus på lægevidenskaben og dens professionelle udøvere, som i denne sammenhæng udgør „den antropologiske anden“ og dermed objektet for forfatterernes granskning.

For det andet præsenteres en gruppe artikler, der udspringer af antropologers arbejde med *sygdoms- og sundhedsforhold* hos ikke-vestlige folk – antropologiens „traditionelle andre“. Mange antropologer er i dag inddraget i internationalt udviklingsarbejde på mange niveauer, hvor de blandt andet arbejder med undersøgelser af forestillinger og adfærd i relation til sygdom, sundhed og behandling. Denne forskning er med til at synliggøre og fremme forståelsen af traditionelle medicinske opfattelser og muliggør dermed den mest hensigtsmæssige inddragelse af vestlig medicin i disse landes sundhedssystemer. Dette samspil mellem forskellige sygdomsopfattelse og behandlings-traditioner belyses ud fra forskellige regionale og tematiske vinkler i artiklerne af Helle Samuelsen, som beskriver behandlingen af diarré hos spædbørn i Pakistan; Stella Neema, som beskriver opfattelser af kvindelig fertilitet og reproduktion i Uganda; Jens

Aagaard-Hansen, der diskuterer strategier for forebyggelse og behandling af spedalskhed i Indien; Hans-Christian Kjøie Poulsen, der beskriver forholdet mellem lokal og vestlig medicin i Nepal; og Mette Bech Hansen, som sammenholder kropsopfattelser og lokal sygdomsbehandling i Bolivia.

I den tredje og sidste gruppe artikler om *alternative behandlingsformer* vendes blikket igen mod opfattelser og adfærd i forbindelse med sygdom og sundhed i vort eget samfund, og „den antropologiske anden“ udsættes så at sige for selvrefleksion. Den globale udveksling af medicinsk viden og erfaring spredes ikke kun *fra* en vestlige verden men også *til* den, som det illustreres i Lise Hildebrandts artikel om anvendelsen af new-zealandsk ma-uri massage i Danmark. Jette Jul Nielsen beskriver forsøget på at samordne alternative og autoriserede medicinske tilgange til kroppen i ét dansk center, og Helle Johannesen afslutter både denne gruppe og temanummerets artikler som sådan med sit bidrag om komplekse kroppe.

– redaktionen

Brugt om det menneskelige Legeme er Ordet Krop altid plat, og tilhører nærmest Almuesproget, der kun sjældent bruger Ordet Legeme. Eller det bruges i det ædlere Foredrag med en foragtelig Bibetydning. Eller Ordet bruges for at give Stilen en vis Djervhed.

– I. S. Levin: Til Kritikken af det Synonyme i Dansk (1860).